

je njegov resnični pisatelj. Prav tako bi bil moral biti omenjen Košič kot pisatelj Starin (51), kljub bibliografskim pravilom, sicer ga bodo še v bodoče prezirali, kot ga že v tem zborniku (Štiftar) in drugod. — Ne zdi se mi prav, navajati več spisov istega avtorja po abecednem redu njih naslovov, namesto po časovnem redu. Pri Novaku manjka Slovenstvu prekm. pisateljev (Čas 1936/37). Anonimni spisi so razmetani po vsem oddelku glede na abecedni začetek — tudi te bi dal skupaj, po časovnem redu.

Vprašali ste

»JUNAK« ARNOŠT ŠKROBAR

Na postojnskem slavističnem zborovanju sem poslušal predavanja o Lojzu Kraigherju; predavatelji so nekajkrat imenovali Arnošta Škrobarja »glavni junak« romana Kontrolor Škrobar. Vem, da smo navajeni tako govoriti, ampak čudno je pa le, da bi bil Škrobar »junak«, in še glavni. Kar zadeva ženske, mogoče že še, za drugo je pa vse prej. Kako je s to rečjo?

M. J.
(ustno)

Gre za vprašanje, ki zadeva slovensko književnoteoretsko terminologijo. Glavni junak je glavna književna oseba, junak = književna oseba.

V primeru gre za prastaro terminološko inercijo, ki se nekritično ponavlja iz stoletja v stoletje. Po nekdanjih, recimo antičnih ali klasicističnih poetikah je morala biti snov za književno delo, ki je hotelo kaj veljati, dovolj »visoka«; to pomeni, da so morali biti v njej dovolj pomembni ljudje: pomembni po svoji trdni etiki, po svoji usodi in ne nazadnje tudi po svojem družbenem stanu (vrhnji, vladajoči). Samo takšni — ki so po trdem boju, vsi načelni in zvisoka padli na dno življenjske nesreče — so npr. po predvidevanjih in zapovedih teh poetik s tragedijo izzvali katarzo = najvišji možni smoter literature. Jasno je torej, da v središču književnega besedila ni mogel biti kdorsižebodi, marveč res le človek, ki je bil po objektivnih, to je splošno priznanih merilih junak: nadpovprečno etičen, načelen in pogumen, zmožen, pa čeprav nesrečen. — Vsaj že romantika in realizem pa sta takšno nazi-

V celoti prinaša zbornik kaj malo novih bistvenih dognanj o Štefanu Küzmiču, razen o njegovem jeziku (Vratuša, Orožnova, Smolej), pa tudi o protestantizmu v Prekmurju. Brez načrtnega in strpnega, toda strokovnega sodelovanja vseh — kar so poudarjali na simpoziju tudi neobjavljeni diskusijski prispevki — do njih ne bomo zlahka prišli, posebno pa ne do tako potrebne skupne objave, kakršno predstavlja pričujoča zamujena priložnost.

Vilko Novak
Ljubljana

ranje premaknila, v sredo književnega besedila sta začela staviti tudi kar se da neugledno, etično in značjasko povprečno človeško preproščino; literarno je postal človek zanimiv v vsej raznoternosti, ne samo v junaškosti. Literarnoteoretski termin pa je ostal: junak, glavni junak. Čeprav uporabljamo Slovenci izraz v omenjeni strokovni zvezi šele od 19. stoletja naprej, ko že zdavnaj ni več ustrezal, smo se brez pridržkov vključili v splošno evropsko inercijo: Krjavelj je junak iz Desetega brata, Frtnatek Tekmec junak iz Tihotapca itd.

Seveda je mogoča tudi obramba opisane rabe: vsakokratna tekstna zveza vendar takoj opozori, da raba besede »junak« v takšnem primeru ni običajna, habitualna, marveč strokovno žargonska, torej z neobičajnim pomenom. — To je res; vendar je vseeno bolje, če tudi strokovni termin omogoča naglo in čisto pomensko zvezo z običajno rabo besede; razumevanje je naglejše, manj dvoumno, manj obotavljivo in manj improvizirano; sporazumevanje stroke »navzven« lažje. — To velja še posebno za primere, kot je pravkaršnji — ko je namreč na voljo dovolj sprejemljiva beseda z mnogo ustreznjšim habitualnim pomenskim zaledjem, deloma je celo že rabljena: *glavna književna oseba*. Mnogo bolj smiselno in logično se sliši, da je Krjavelj književna oseba iz Desetega brata kakor junak Jurčičevega romana; podobno velja za Škrobarja.

Pridevek *književna* pa se zdi nujen v zvezi z neko drugo poimenovanjsko zmedo

ali vsaj mlahavostjo v slovenski književnoteoretski terminologiji. Iz 19. stoletja sèm se je pri nas razširilo in utrdilo nekakšno neizrečeno naziranje, da ima zvečina vsaka oseba v književnem besedilu svojo resnično predlogo; slovenska literarna zgodovina je potrošila mnogo moči za iskanje takšnih predlog in za ugotavljanje ustreznosti njihovih literarnih »upodobitev«, »opisov«, »slik«, »portretov« itd. (izrazi!) Pripovedovalčevo delo je po tem naziranjju zgolj »opisovanje« (nečesa, kar v resnici že obstaja); od tod strokovna sintagma tipa: »v tem delu je pisatelj opisal to in to« — nekakšno tiho podcenjevanje ali zanemarjanje pisateljeve ustvarjalne domišljije in mimezis v sodobnem pomenu besede: stvarniškega in ne opisovalnega razmerja do sveta. — Kako naj bi npr. Levstik »opisal« Martina Krpana, če ga pa ni videl? Ali Slodnjak Prešerna? Književno ga je *upovedil, ustvaril*, kakor gospod Bog Adama iz ilovice in iz svoje duše. Takšna oseba je torej samostojna, njena eksistenca je izključno književna, iz do-

mišljije je in iz besed — pa četudi nosi ime po kakšni realni, zgodovinski osebi, ali pa je takšni osebi kako podobna. Jurčič je takšen značaj pripovedovanja še zavestno čutil, saj mu sem in tja uide sintagma tipa: »zdaj bom pripovedoval njegovo žalost« (torej ne: »o žalosti«, kakor smo navajeni danes) — pripovedovalec to žalost ustvarja, ne opisuje! Prav zato se zdi kljub prizvoku afektiranosti smiselno in boljše reči: Jurčič je pripovedoval Lovra Kvasa — ne pa: Jurčič je pripovedoval o Lovru Kvasu.

In zato je tudi vsaj začasno nujno »osebi« dodajati pridevek »književna«, kadar gre seveda za osebo iz književnega besedila (mogoče celo »upovedena«, kadar gre za epiko; Toporišič je uvedel enako smiselno: »ubesedena«, to je takšna, ki je narejena iz besed). Samo na ta način navaja še sama terminologija k smiselnejšemu pojmovanju književne umetnosti, pa tudi natančnejša je.

M. K m e c l
Filozofska fakulteta v Ljubljani

SLAVISTIČNI KONGRES V ZAGREBU IN LJUBLJANI

Mednarodni slavistični komitej
predsednik

Ljubljana, 15. oktobra 1975.

»Jezik in slovstvo«
Uredništvo
Ljubljana

Pošiljam vam spored tematike za mednarodni slavistični kongres, ki bo v prvi polovici setembra 1978 v Jugoslaviji (tri dni Zagreb, en dan Ljubljana, tri dni Zagreb).

Splošna tematika

- 1.) Problemi razvoja slovanskih jezikov, književnosti, folklore in zgodovine kultur XX. stoletja;
- 2.) Teoretični in metodološki problemi komparativnih raziskovanj slavističnih disciplin, vključujoč vprašanja konfrontacije in tipologije;
- 3.) Tolstoj in naša doba. (Zaradi raznovrstnosti Tolstojevega dela je ta tema lahko vključena v katerokoli izmed pet sekcij.)

Posebna tematika

1. Lingvistika:

- 1.) Glavne tendence in najnovejši pojavi v razvoju slovanskih jezikov in dialektov

v XX. stoletju (sem je mogoče med drugimi vključiti tudi sociolingvistično problematiko);

- 2.) Problemi slovanske diahronijske in sinhronijske morfologije;
- 3.) Kontakti slovanskih jezikov med seboj in z neslovanskimi jeziki;
- 4.) Problemi tipologije sistemov slovanskih jezikov s posebnim ozirom na sintakso;
- 5.) Problemi semantike slovanskih jezikov;
- 6.) Glavne smeri vede o slovanskih jezikih v XX. stoletju;
- 7.) Osnovni problemi razvoja starih slovanskih jezikov (gledano z današnjega stališča);
- 8.) Slovanska onomastika in njeno mesto med humanističnimi vedami. (Tema je interdisciplinarnega značaja.)